BONGA SLOTT

BYGGNADSHISTORISK UTREDNING

LOVISA 30.7.2019, KOMPLETTERAD 16.8.2019

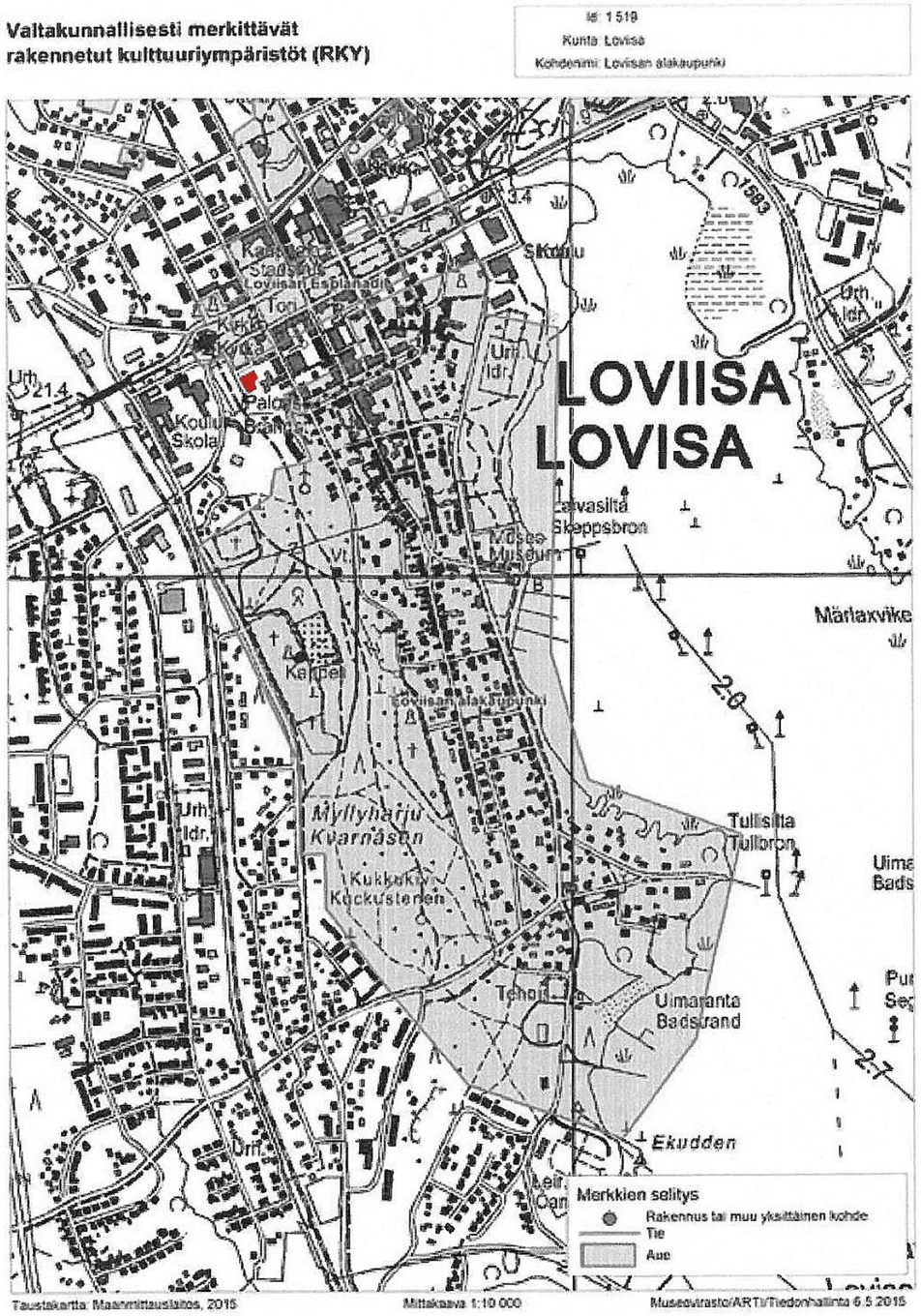

Bild 1.
Nedre staden i Lovisa utgör byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY). Bonga slott markerad med rött i bilden.

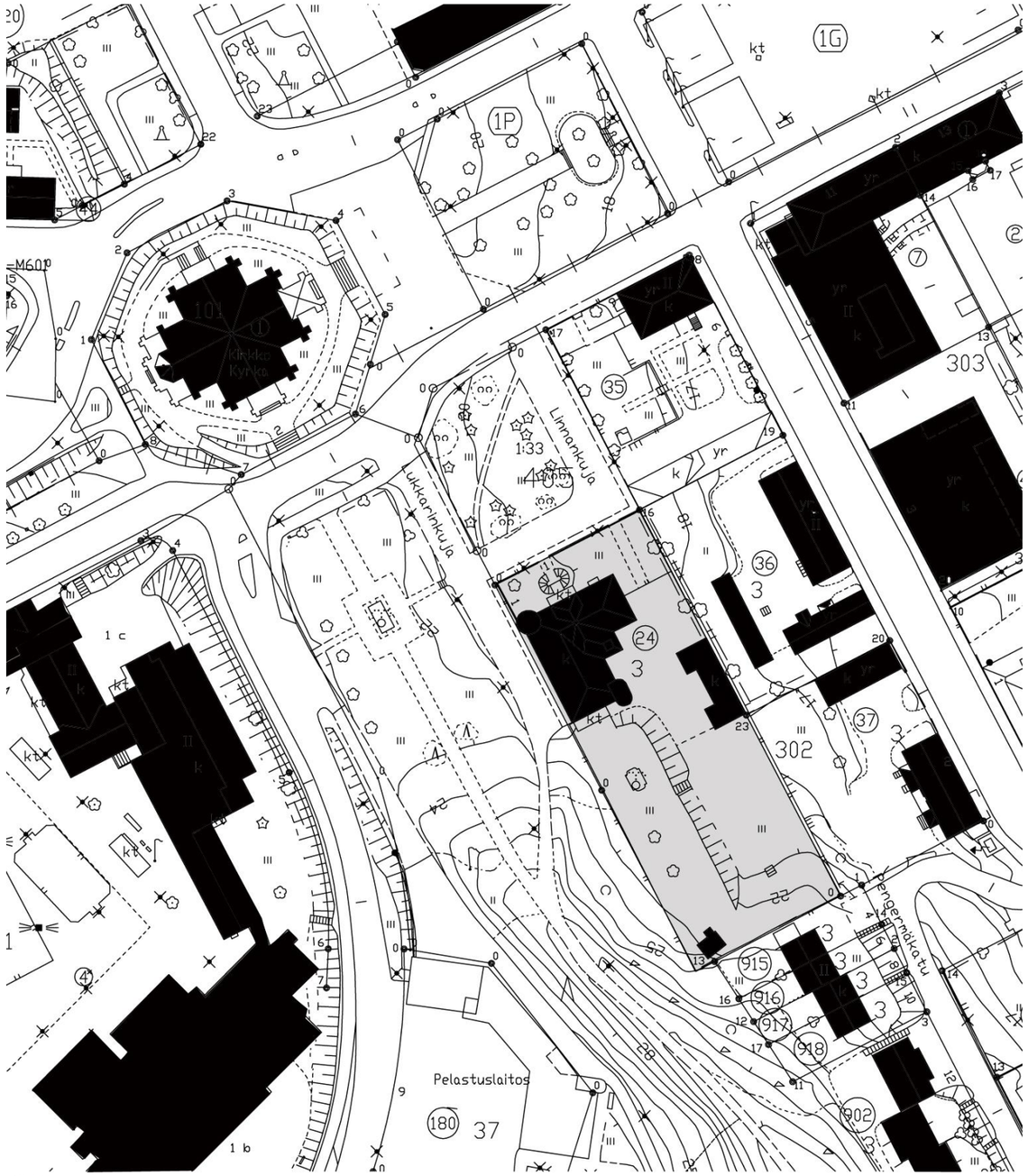

Bild 2.
Tomten för Bonga slott. Lovisa kyrka ligger nordväst om tomten. Söder om tomten höjer sig långa Kvarnåsen, som löper i nord-sydlig riktning.

1 EN INBLICK I LOVISAS HISTORIA

Grundandet av Lovisa stad hänger samman med Sveriges behov att trygga sin östra gräns efter freden i Åbo. I och med hattarnas krig (1741–1743), som fördes mellan Sverige och Kejsardömet Ryssland, förlorade det svenska kungariket mark och den nya östra gränsen kom att löpa längs Kymmene älv. A. Ehrensvärd gjorde upp en försvarsfästningsplan mot grannen till öster. Enligt planen skulle både Lovisa (fram till 1752 Degerby) och Helsingfors ha en land- och sjöfästning i bastionstil.

Byggarbetena i Lovisa inleddes 1748 med grävningsarbete i den innersta delen av viken. Jorden i åfåran visade sig vara slammig och genomförandet av planerna mycket arbetsdrygt och dyrt. Fästningsmurarna byggdes enbart delvis och helheten färdigställdes aldrig. Däremot genomfördes den fyrspetsade bastionen på Svartholm i Lovisaviken i stort sett enligt planerna.

Efter stadsbranden 1855 utarbetade Johan Rosenberg och Ernst Lohrmann en ny stadsplan. Före branden hade Georg Theodor Chiewitz utarbetat en empireinspirerad plan med parkgator. I denna nya, mindre förfinade stadsplan förflyttades esplanaden så att den löpte längre norrut, från Kvarnåsens norra del mot den innersta delen av viken. På den högsta punkten av åsens sträckning ligger kyrkan med de omgivande parkerna, och på samma ställe korsar parkaxeln esplanaden.

Före återuppbyggnaden av staden förde man diskussion kring huruvida hela staden bör flyttas till området för nuvarande Valkom eftersom hamnen var djupare där. Man beslutade sig ändå för att staden skulle byggas på samma ställe som förut. Man började genomföra planen i rask takt, till en del på gamla stenfötter.

Man strävade efter ett centrum byggt i sten, men i praktiken var det enbart de mest välbärgade handelsmännen som kunde bygga en stenbyggnad vid esplanaden. De nya träbyggnaderna skulle ha enbart en våning på grund av brandsäkerheten. Stenbyggnaderna kring torget byggdes nästan uteslutande enligt Chiewitz planer och bildar tillsammans en av de mest enhetliga torgmiljöerna i vårt land. För att ersätta den gamla kyrkan som förstördes i branden ritade samme arkitekt upp planerna för en ny kyrka. Den nygotiska byggnaden i röd tegel blev färdig 1865.

Under följande århundrade upplevde stadsstrukturen i centrum inte några större förändringar, då stadsplanerna snarare fokuserade på de områden som omgav centrum.

Såsom i många andra trästäder utsattes centrummiljön för krav på radikala förändringar på 1960-talet. Ander-Olof Bengts ritade en plan enligt vilken den historiska nedre staden skulle ersättas av flervåningshus. Den redan fastställda planen genomfördes inte då tidsandan förändrades. Den enda delen av planen som genomfördes var den stora bron över järnvägen väster om centrum, vilken än i dag sätter sin prägel på den västra infarten till staden.

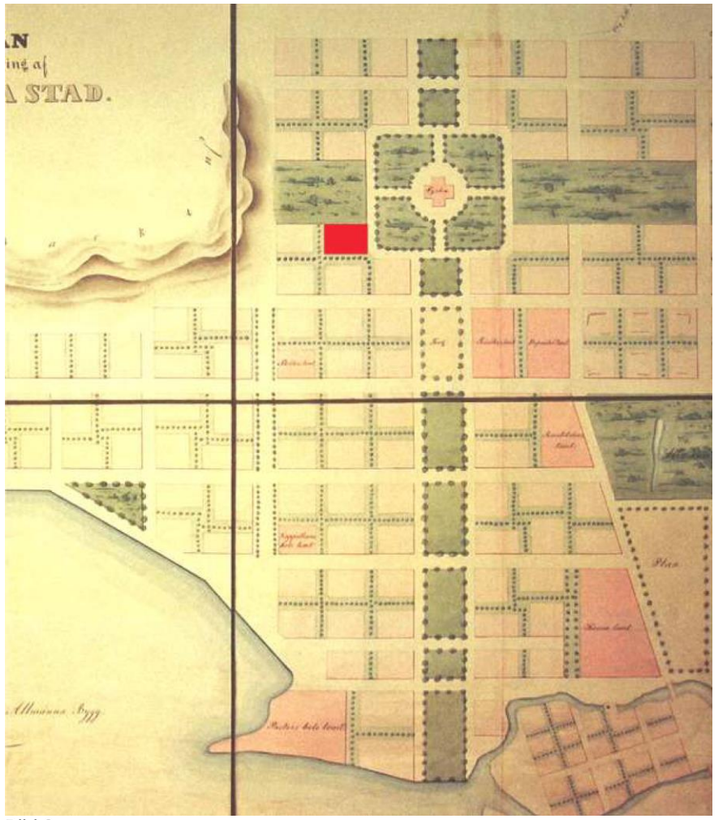

Bild 3.
Lohrmanns stadsplan från 1857. Kyrkan ligger bredvid åsen i korsningen mellan esplanaden och parkaxeln. Tomten för Bonga slott är markerad med rött.

Bild 4.
Vy från kyrktornet till esplanaden cirka 1905. Rådhuset med sitt torn till vänster, längre bort kan man skymta den innersta delen av Lovisaviken.

2 BYGGNADENS UPPKOMST OCH OLIKA SKEDEN

Tomten för Bonga slott ligger nära kyrkan i en moränbaserad åssluttning alldeles invid stadsstrukturens högsta punkt. Tomten sluttar österut mot Alexandersgatan. Parkaxeln med sin början i Lovisavikens innersta del breder ut sina huvudleder på båda sidorna om kyrkan och lämnar en park framför tomten.

Villa Lovenetzky (1906-1918)

Arkitekt K. Hjelt ritade 1906 upp planer för en byggnad i jugendstil för tomten. Arkitekten planerade också andra objekt i Lovisa, bland annat en segelpaviljong som legat vid Tullbron (byggd 1906, riven 1941) och utsiktstornet Kuckustenen.

Det var Ivar och Ingeborg Lovenetzky som beställde ritningarna. Kapten Lovenetzky, som ursprungligen tjänstgjort som tsarens soldat vid Uleåborgs garnison, kom till Lovisa tillsammans med sin hustru från Jakobstad. Ivar Lovenetzky (1864–1930) var lektor i ryska och tyska vid den svenska samskolan i Lovisa 1894–1921 och rektor 1916–1918. Under inbördeskriget stod huset tomt då familjen flydde till Sverige, där de hade släktingar.

För byggnaden som uppfördes i den svagt lutande åssluttningen planerades en fönsterförsedd stenfot av granit. I stenfoten fanns också en källare. Framför huvudingången till byggnaden fanns en stor, rak trappa. Byggnaden hade ett högt, rött plåttak och fasaden en ljus och i huvudsak slät puts. Förhållandet mellan öppna och slutna ytor i fasaden var rytmiskt varierande och fönsteröppningarna i enlighet med jugendstilen relativt smala. I hörnet mot kyrkan fanns det ett runt torn med ett högt, koniskt tak och med en dekorativ fris med duvmotiv i övre delen av putsen. På den vänstra sidan av huvudingången fanns ett annat, lägre och kantigt tornmotiv.

På fasaden finns fortfarande vid huvudingången fyra pelare, som bär upp den stora balkongen på andra våningen, vilken på så sätt bildar ett skyddande tak. På detta ställe i fasaden fanns ett högt gavelfält med vindsfönster. På den västra fasaden utgjorde det burspråksartade utsprånget ett annat gavelmotiv, där gaveln vid den högsta punkten var valmad, och där fasaden avslutades i ett bågformat vindsfönster och en välvd takfotslinje. Det runda tornet i byggnadens nordvästra hörn hade således omringats av byggnadsdelar i två våningar, medan byggnadsmassan runtomkring dem hade en våning. Sammantaget var byggnaden alltså mångformad och osymmetrisk, såsom är typiskt för jugendbyggnader, såväl med tanke på dimensionering som med tanke på fasadbehandlingen.
Bredvid villan uppfördes en gårdsbyggnad i betong och tegel, vars ritning är från 1907. I byggnaden placerades en toalett, förrådsutrymme och ett stall för hästar.

På tomten bakom denna tomt fanns små träbyggnader på 1890-talet (bild 7). Längst in i det bakersta hörnet av tomten finns i senare stadsplaner en liten byggnad. På platsen finns fortfarande en byggnad, som således troligen härstammar från 1800-talet.

Bild 5.
Villa Lovenetzkys entréfasad mot kyrkan.

Bild 6.
Villa Lovenetzkys västra fasad.

Bild 7.
Vy från åsen mot kyrkan 1890. Bonga slott i förgrunden. Fotografiet har troligtvis tagits från vindkvarnen, som revs på grund av buller efter att Villa Lovenetzky färdigställts. Vindkvarnen som nu står på samma ställe flyttades till platsen senare.

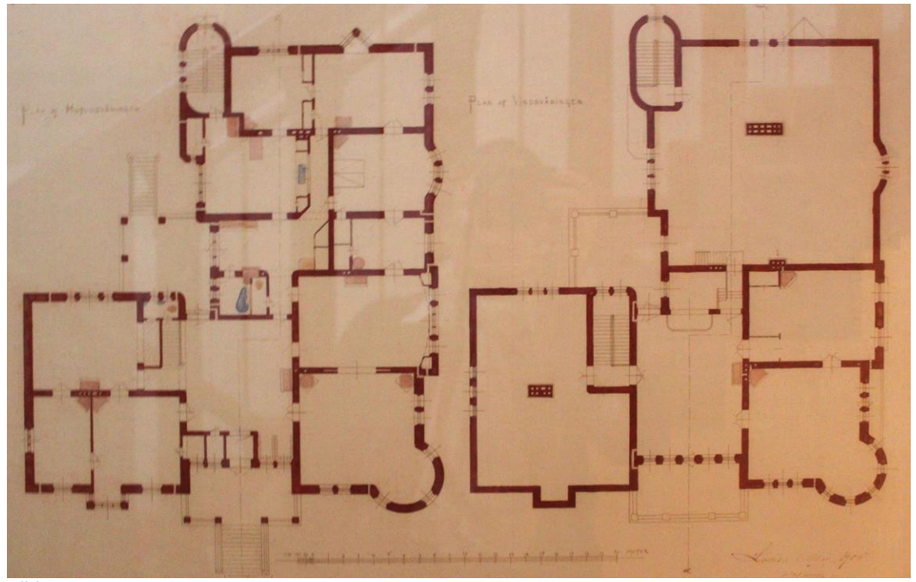

Bild 9.
Första och andra våningen i Villa Lovenetzky. Ovanför entrén på andra våningen finns salen med balkong och scen.

Bild 8.
Villa Lovenetzky i ursprunglig skrud. Taket var högt och invecklat till sin form, entrén hade framhävts med ett högt gavelfält. Byggnadens dimensionering och öppningarna i fasaden framhäver det vertikala uttrycket. På båda sidorna om det runda tornet sänker sig byggnaden så att den har en våning. Framför entrén finns en rak trappa.

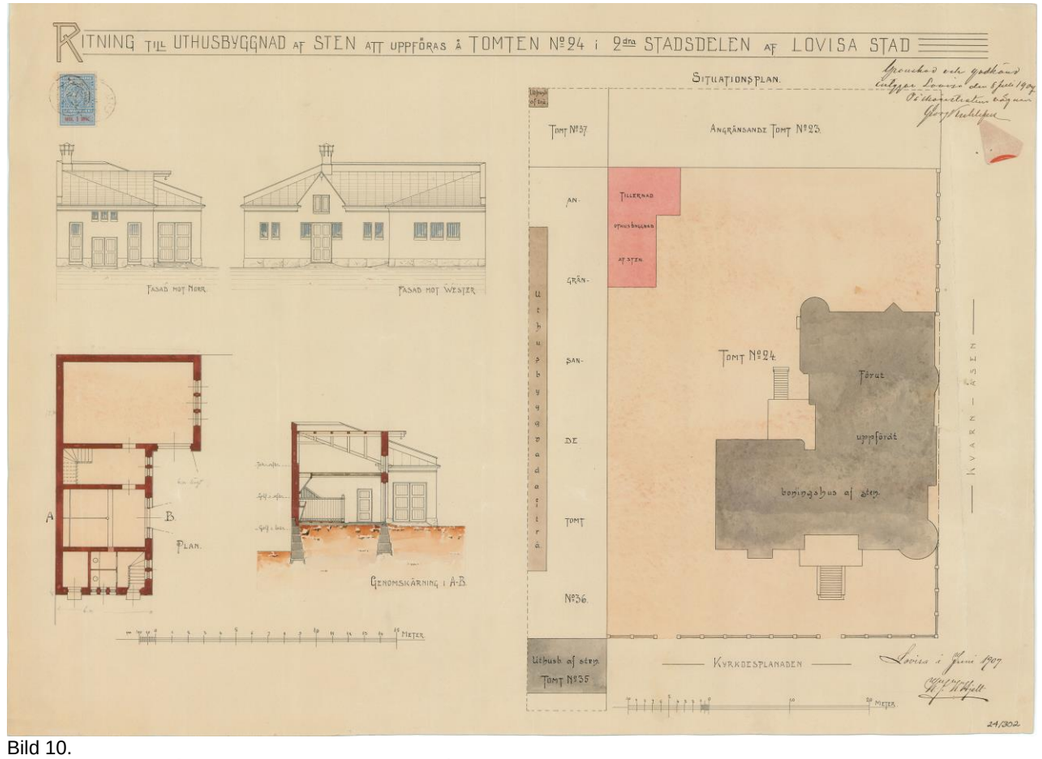

Bild 10.
Villa Lovenetzkys gårdsbyggnad. Den L-formade gårdsbyggnaden placerad i hörnet av tomten byggdes senare ut och gjordes U-formad.

Villa Baumgartner (1918–), senare Bonga slott

Efter den ursprungliga planen i jugendstil genomgick byggnaden avsevärda förändringar, till och med till den grad att dess utseende i dag är häpnadsväckande olikt det som planerades från början.

Efter att familjen Lovenetzky flytt ägdes byggnaden tillfälligt av staden under den ryska revolutionen. Senare bytte byggnaden ägare, då den köptes av Lennart Baumgartner (1874–1947), som var född i Elimäki och hade schweiziska rötter. Baumgartner hade 1916 införskaffat en aktiestock i Stockfors träsliperi belägen i Pyttis. Bolagets huvudkontor låg i byggnadens bottenvåning, där cirka tio personer arbetade.

Det finns uppgifter om de första ändringarna från maj 1924, då man ritat upp planer undertecknade av Boxberg för att bygga om byggnadens sydvästra hörn, som hade en våning, för att få vinden i bruk. Vid ungefär samma tid byggde man det första avloppsnätet i Lovisa. Villa Baumgartner anslöts till nätet då Baumgartner tillsammans med några andra affärsmän från Lovisa deltog i finansieringen av projektet.

Namnet Baumgartner förkortades i stadsbornas mun så småningom till Bonga och Bonga slott – namn som fortfarande används för byggnaden.

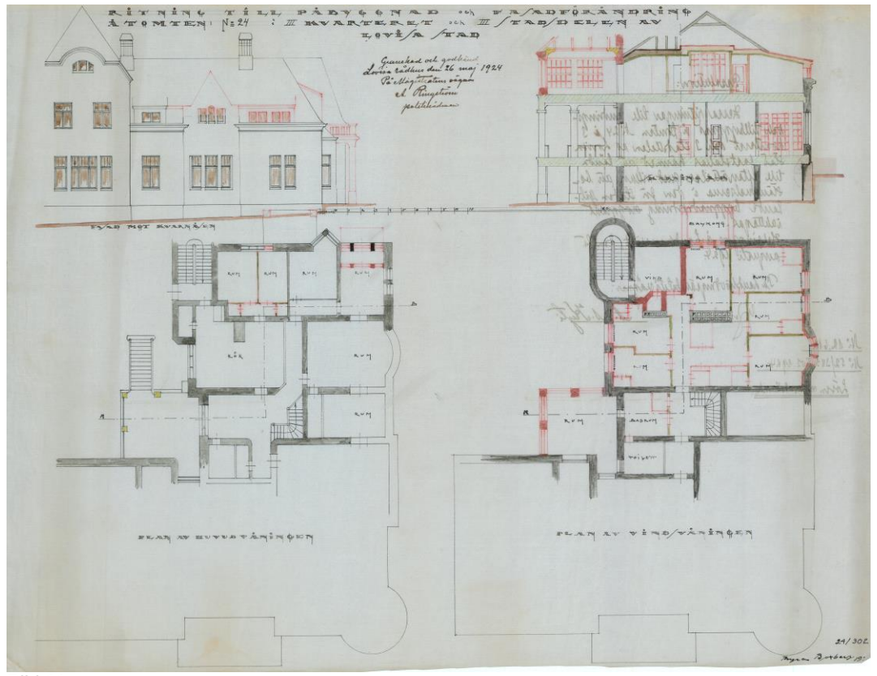

Bild 11.
Planritning över det sydvästra hörnet, första och andra våningen. Del av den östra fasaden, skärning, ändringsritning från 1924, planerare Boxberg. Taket ändrades delvis så att delar av vindsvåningen skulle kunna tas i bruk. Den västra fasaden hade uppenbarligen försetts med taklanterniner redan i detta skede, och i planerna försedde man också båda sidorna om burspråket med sådana, burspråket höjdes, den södra fasaden försågs med en balkong på två (numera fyra) pelare, antalet öppningar i fasaden ökades och i byggnadens inre hörn byggdes ett inglasat rum ovanför ingången (numera vinterträdgård). Inne i byggnaden delades rummen upp i mindre arbetsrum, uppenbarligen för att lokalerna bättre skulle tillgodose huvudkontorets behov. Det är oklart om alla dessa ändringar genomfördes innan den stora ombyggnaden som skedde 1928.

Hilding Ekelunds ombyggnadsplan 1928

På 1920-talet upplevde man att jugendstilen var ur mode, då klassismens klarhet och harmoni blev populära igen. För Villa Baumgartner blev ändringen radikal.

Arkitekt Hilding Ekelund (1893–1984), som nyligen inlett sin karriär, ombads rita upp planer för en mer modern villa. Ekelunds arkitektur präglas av en klassicism med italienskt inflytande, där förhållandet mellan fasadens öppna och slutna putsade ytor är noga övervägd och harmonisk. Av Ekelunds samtida projekt kan nämnas Helsingfors konsthall (1928) och Tölö kyrka (1930).

I Ekelunds plan omändrades byggnadens utseende från en jugendvilla till ett palats med influenser från klassicismen. I stället för en förgrenad takfotslinje kretsar takfoten oavbruten runt nästan hela byggnaden. För att åstadkomma detta byggde Ekelund dels ut byggnaden i två plan och dels rev ned höga fasadmotiv. Den nya takytan tonades ner till ett svagt sluttande valmtak, vilken gömmer sig bakom en balustrad som löper runt byggnaden. I behandlingen av fasaden eftersträvade man regelbundenhet i stället för dissymmetri och variation. På grund av detta bearbetade man också öppningarna i fasaden.

Fönstrens rutindelning ändrades då man eftersträvade mer sammanhängande glasytor. Hörntornsmotivet tonades ner genom att avlägsna takkupolen och avstå från ornamentsmotiven i tornets övre del. Källarvåningen förblev nästan oförändrad förutom för det triangulära burspråket som avlägsnades. Där burspråket funnits blev grundmuren nu rak.

Med tanke på indragningar gjordes fasadytan rakare. I stället för att ha en indragning lät man fasaden vid huvudentrén komma längre ut från resten av fasaden. Terrasitputsen rusticerades på första våningen. Ovanför det stora, meanderornerade listverket som löper i balkonghöjd består putsen av slät yta. Det vågräta ornamentet och balustraden vid takfoten skapar ett horisontellt och rofyllt intryck, vilket framhäver byggnadens bredd och tonar ner dess höjd.

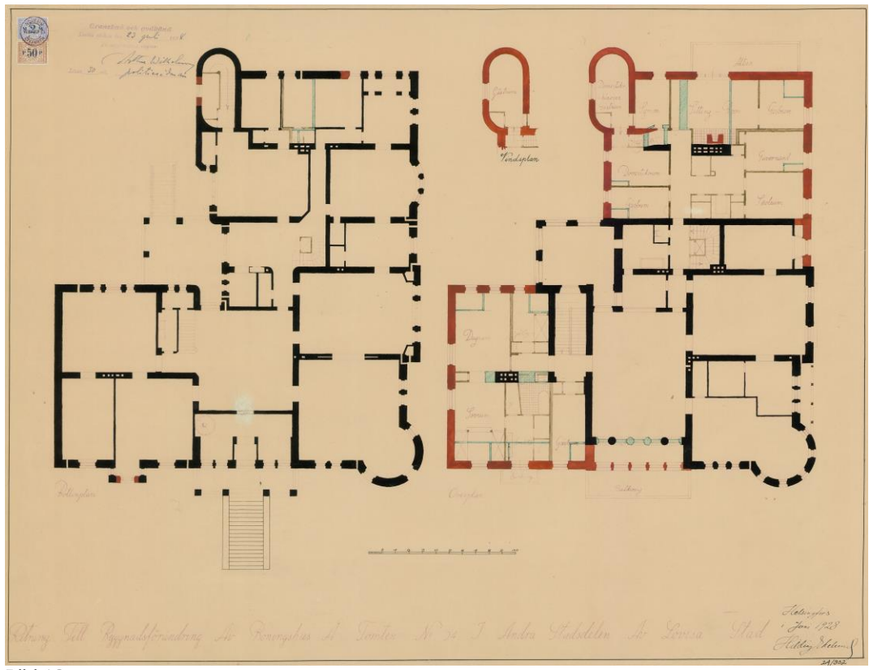

Bild 12.
Planritning för första och andra våningen. Planritningen för första våningen är nästan oförändrad, enbart det kantiga burspråksmotivet i södra fasaden har avlägsnats. Trapporna till huvudentrén är raka i planen.
Ändringarna i den andra våningen är avsevärda (se bild 13).

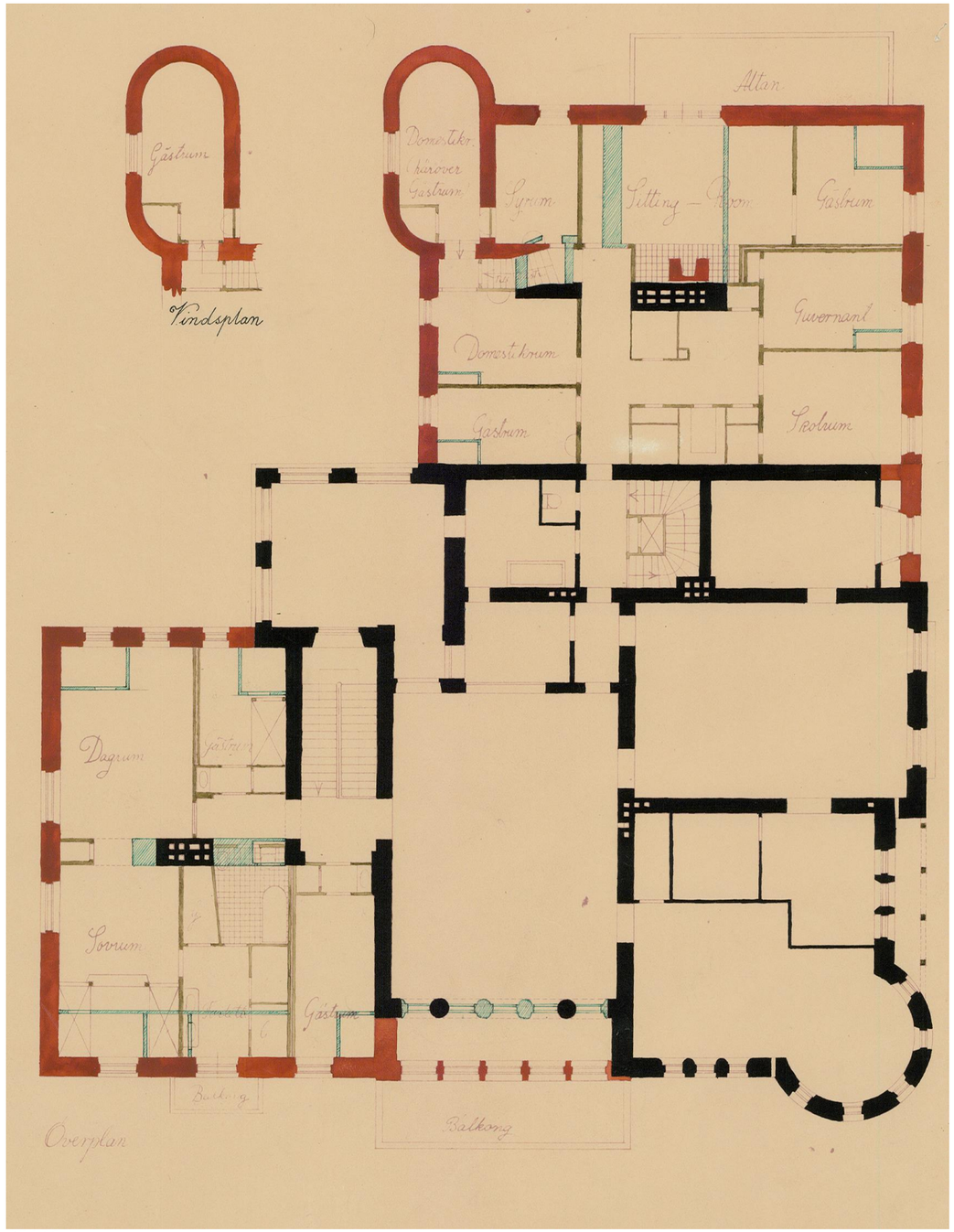

Bild 13.
Utdrag ur Ekelunds ritning, andra våningen. Byggnaden byggdes ut både i den östra och södra flygeln genom att höja den så att den genomgående hade två våningar. Indragningen ovanför ingången gjordes rak. I båda flyglarna avskilde trapphusen de nya lokalerna, vilka på så sätt kunde användas fristående från den gamla, i mitten blivande delen. De nya lokalerna i den östra ändan omfattade en bostadslägenhet med badrum. I den södra ändan fanns lokaler för tjänstefolket samt gästrum. Balkongen som vetter mot åsen till söder gjordes bredare. Utrymmet med runda hörn omändrades från trapphus till bostadsbruk.

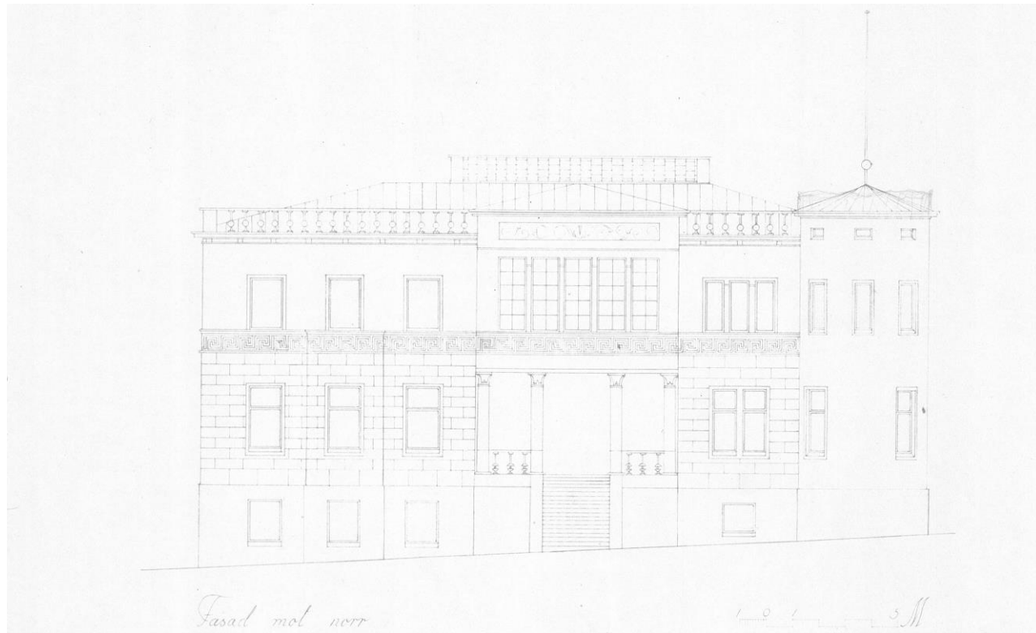

Bild 14.
Norra entréfasaden. Byggnadsmassan på vänstra sidan av entrén höjdes till två plan, tornmotivet tonades ner till ett burspråk och sadeltaksformen på takfoten revs. Öppningarna i fasaden gjordes mer enhetliga. Ornamentsmotivet på balkongräckshöjd löper runt fasaden. Ornamenten i övre delen av tornet avlägsnades och taket gjordes mindre brant.

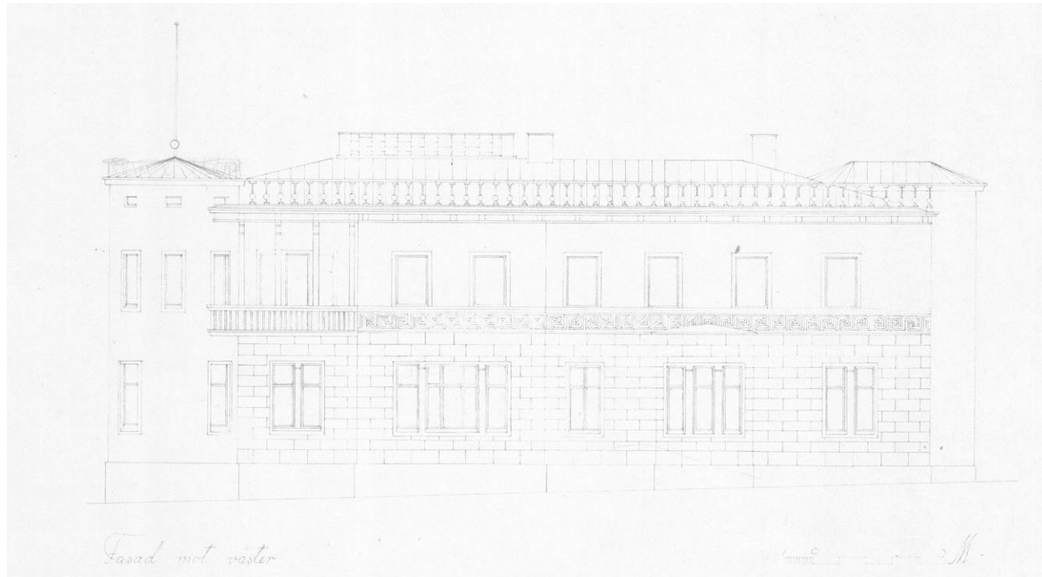

Bild 15.
Västra fasaden. Burspråket sänktes, den södra delen höjdes till två plan. Öppningarna i fasaden i nedre våningen har bibehållits, men fönsterindelningen ändrades. Balkongen fick tunna pelare som bär upp den enhetliga takfotslinjen. Fasaden strukturerades genom horisontella fält.

Ändringar inomhus

Till en början tjänade byggnaden som familjen Baumgartners hem och som bolagets huvudkontor. På första våningen i den södra flygeln fanns kansliet för Säkkijärvi kommun som efter kriget evakuerats till Lovisa. Ovanför fanns bostadslokaler för tjänstefolket och gästrum.

I tamburen, i närheten av huvudentrén, placerades senare en spiraltrappa i trä, vilken ledde ner till källaren. Enligt hörsägen flyttade Baumgartner sitt arbetsrum ner i källaren efter en situation där det hotades med skjutvapen.

Efter att Lennart Baumgartner avlidit bodde hans två söner i byggnaden. Den ena bostaden låg i den östra flygeln, den andra i den södra. Ändringsritningarna beställdes från släkt i Schweiz, och det var arkitekterna Dickerhof och Baumgartner som undertecknade ändringsritningen daterad 1962. Då söktes bland annat lov för att bygga en ny ingång från Klockaregränd. Det speciella med ändringarna var att man uppförde murade mellanväggar utanpå mellanbjälklaget i trä. Åtminstone i badrummet var man tvungen att på grund av detta hänga upp väggar i takkonstruktionen med hjälp av stålstänger för att minska belastningen på mellanbjälklaget.

De mest centrala lokalerna och serierna av lokaler i byggnaden är de stora jugendrummen intill och ovanför entréhallen. Själva hallen minskade i storlek då köket tog en del av den. Vänster om hallen finns ett cigarrum, vars heltäckande, skickligt utsmyckade väggpanelning av ädelträ är imponerande. Genom ett rymligt hörnrum kommer man till matsalen, där det finns en likartad träpanelning, genomförd som bröstpanel. Byggnadens nuvarande ägare har låtit den släta, uppenbarligen med tyg gjorda takytan avlägsnas. Under den har avslöjats ett imponerande svartbrunt träpaneltak indelat i kassetter, vilket sannolikt härstammar från jugenderan.

Bild 17.
Vy från matsalen till hörnrummet, i hörnet av vilket finns ett torn. Rummen åtskiljs av utsmyckade glasskjutdörrar från jugendtiden tillverkade av ek.

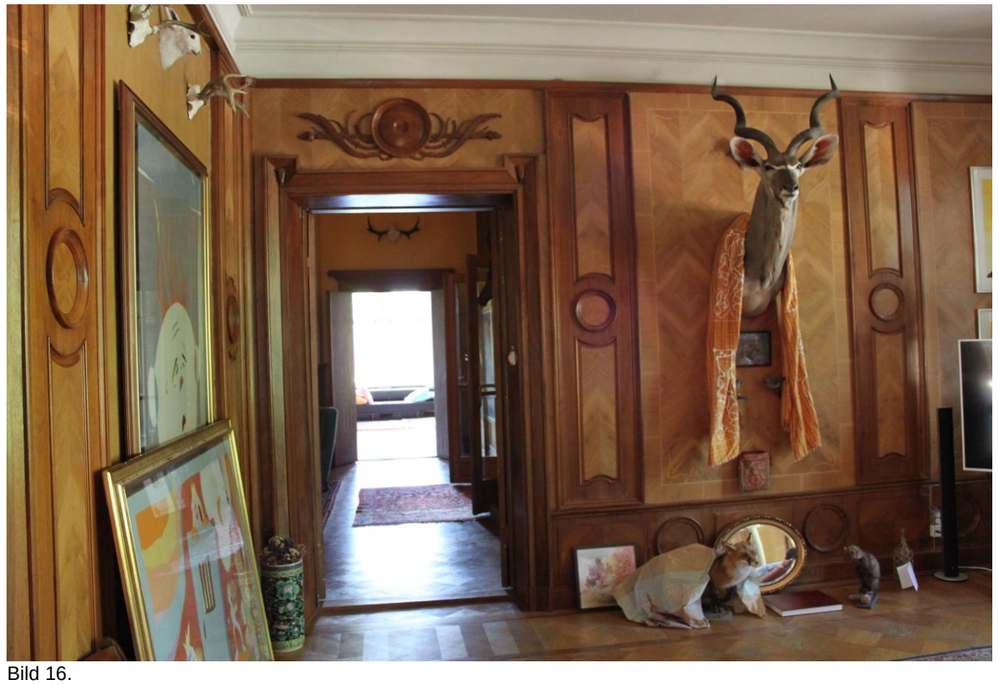

Bild 16.
Vy från cigarrummet genom entréhallen mot hörnrummet.
I alla rummen är golvet ekparkett, men i entréhallen
verkar det äldre och härstammar eventuellt från jugendtiden.

Bild 18.
Det mörklackade taket i matsalen härstammar troligtvis från jugendtiden.
Träfodringen av ädelträ i den nedre delen av matsalsväggarna är av samma slag som träfodringen i cigarrrummet.

Bild 19.
Vy från första våningen i södra flygeln nedanom balkongen mot gården. Mellanväggarna från den tid då socialbyrån hyrde lokalerna har rivits. Den öppna spisen till vänster är troligtvis från 1960-talet.

Bild 20.
Vy mot väster från rummet som leder in under balkongen. Rumsindelningen återställdes efter att socialbyrån lämnat lokalerna.

Bild 21.
Trappa från hallen till andra våningen. Från övervåningen har man utsikt mot vinterträdgården. Det bågformade fönstret och valvets ornamentsmotiv tyder på jugenderan.
Den skrovliga målningen har avlägsnats från väggens övre del och den gulgröna putsen som kommit fram under målningen har bibehållits.

Den mest imponerande lokalhelheten i andra våningen var salen ovanför entréhallen. Salen planerades redan för den ursprungliga byggnaden, och bak i salen fanns en liten scen. Salen öppnade sig med stora fönster mot balkongen. Från salen fanns också sedermera en direkt förbindelse till vinterträdgården. I Ekelunds planer var salen fodrad med träpaneler av ädelträ såsom cigarrummet i våningen nedanom, men här var panelningen mer småskalig och skapade ett schackrutigt ornament som bestod av små plattor.

Salen indelades senare i mindre rum. Där scenen fanns finns det nu ett modernt duschrum och en bastu, och på balkongssidan finns två sovrum. Ett stycke av salen har man använt för en korridor som leder till vinterträdgården. Från den krympta salen har man avlägsnat träfodringen, men korridoren har fodrats med träpaneler som tillvaratagits från salen.

Det stora rummet ovanom matsalen såsom också hörnrummet har troligen indelats i mindre rum vid samma tid som salen.

Källarvåningen härstammar från jugendbyggnadsfasen. I bärande väggar gjordes senare ett antal öppningar för passage, och i källaren byggdes också ett valv när slottet utgjorde kontor.

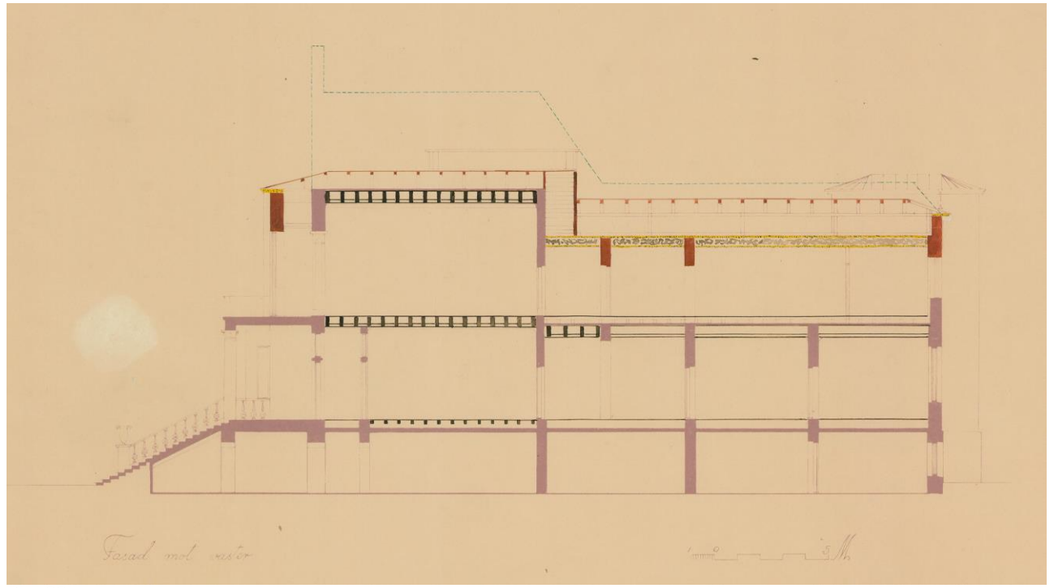

Bild 22.
Skärning A-B. Det gamla takets form är utritad med streckad linje. Vid entrén lät man fasaden för andra våningen komma längre ut. Våningshöjden för salen, som ligger ovanför entrén, är betydligt högre än för resten av rummen. Till höger den nybyggda delen ovanför första våningen. Golvet i den har man genom uppregling höjt till samma nivå som salens golv.

Bild 23.
Vy från vinterträdgården till korridoren, som ursprungligen varit en del av salen till vänster. Korridoren som byggdes vid sidan av ombyggnadsarbetena är fodrad med träfodringsskivor från salen. Huvudtrappan till höger.

Särskilt imponerande är vinterträdgården, som ligger i byggnadens inre hörn. Den byggdes ovanpå en kall, takförsedd entré, vilken redan fanns under jugendbyggnadsfasen, och har bevarats i påfallande ursprunglig form sedan 1928. På två sidor finns stora rutindelade fönster av ek, som tillsammans med ljuslyktan i taket skapar ett särdeles vackert ljus i rummet.

Materialen är genomgående av exceptionellt bra kvalitet. Golvet och framsidan av planteringsträgen, vilken löper längs väggarna, består av blankslipad natursten i röda och gröna nyanser, och i planteringskärlen har man använt koppar. Väggarna mot byggnaden har en stucco-yta och är helt och hållet ornerade med skickligt gjorda väggmålningar.

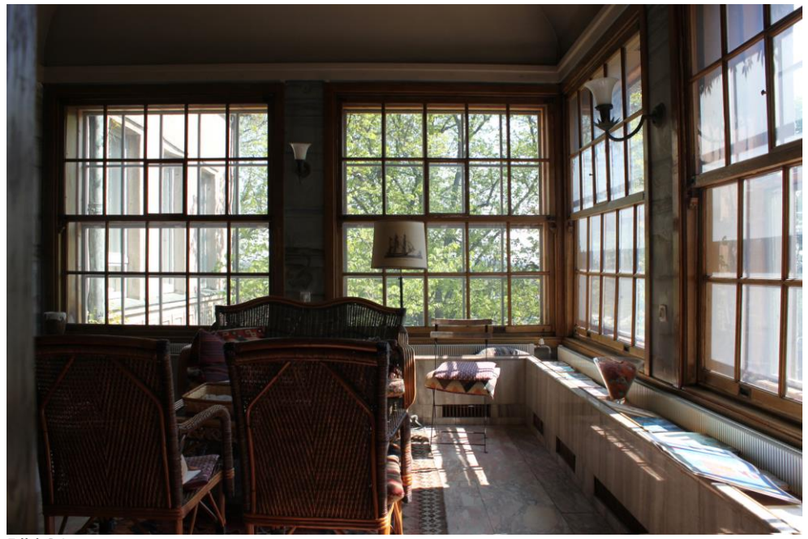

Bild 24.
Vy från vinterträdgården.

Bild 25.
Vy från vinterträdgården mot trapphuset och korridoren.
År 1987 köpte Riitta Nelimarkka och Jaakko Seeck fastigheten. Det finns ett samband mellan Nelimarkkas och Ekelunds släkt: Hilding Ekelund var Eero Nelimarkkas barndomsvän och ritade Nelimarkkamuseet i Alajärvi 1964. Riitta Nelimarkka är Eero Nelimarkkas sondotter.

Rumsindelningen i den östra flygeln har bevarats förenlig med Ekelunds utbyggnadsplan. I den södra flygeln gjordes flera ändringar i mellanväggarna, först under Baumgartners tid och på nytt på 1980–1990-talet då stadens socialbyrå var verksam i lokalerna. Då gjorde man också ändringar i mellanväggarna på första våningen: mellanväggar som uppförts under senare tid revs och rumsindelningen blev klarare.

Byggnaden började renoveras efter att ha varit förfallen under en längre tid. Stadens socialbyrå var hyresgäst i södra flygeln så sent som på 1990-talet, och då verksamheten flyttade bort från byggnaden rev man en del mellanväggar. Under de senaste åren har byggnaden använts för ateljé-, utställnings- och fritidsverksamhet.

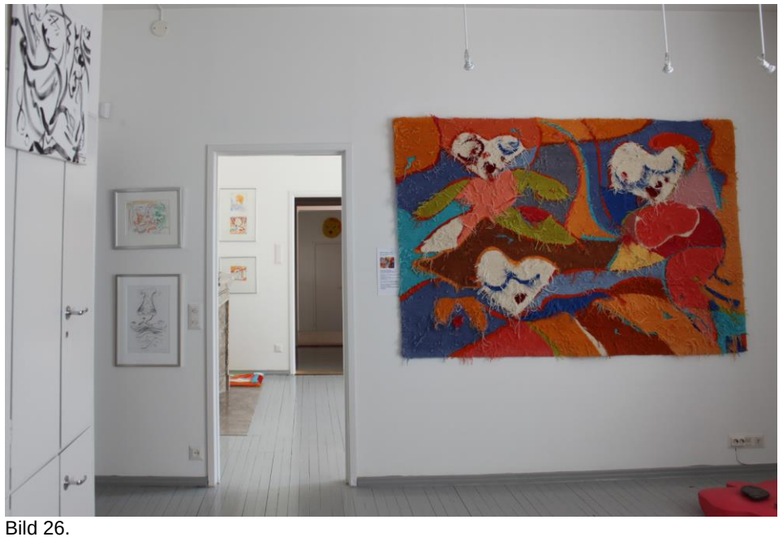

Bild 26.
Vy från utställningslokalerna i andra våningen.

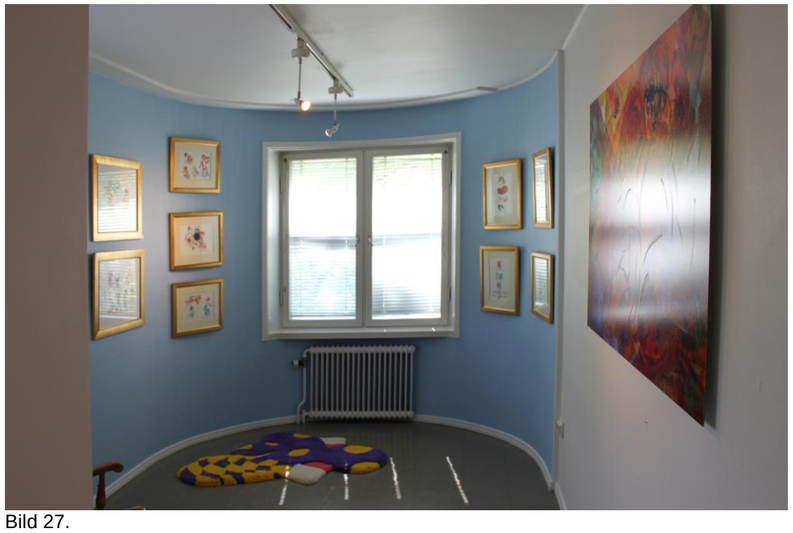

Bild 27.
Ett rum med särartad form. Rummet har gjorts enligt Ekelunds utbyggnadsplan och har använts bland annat som gästrum.

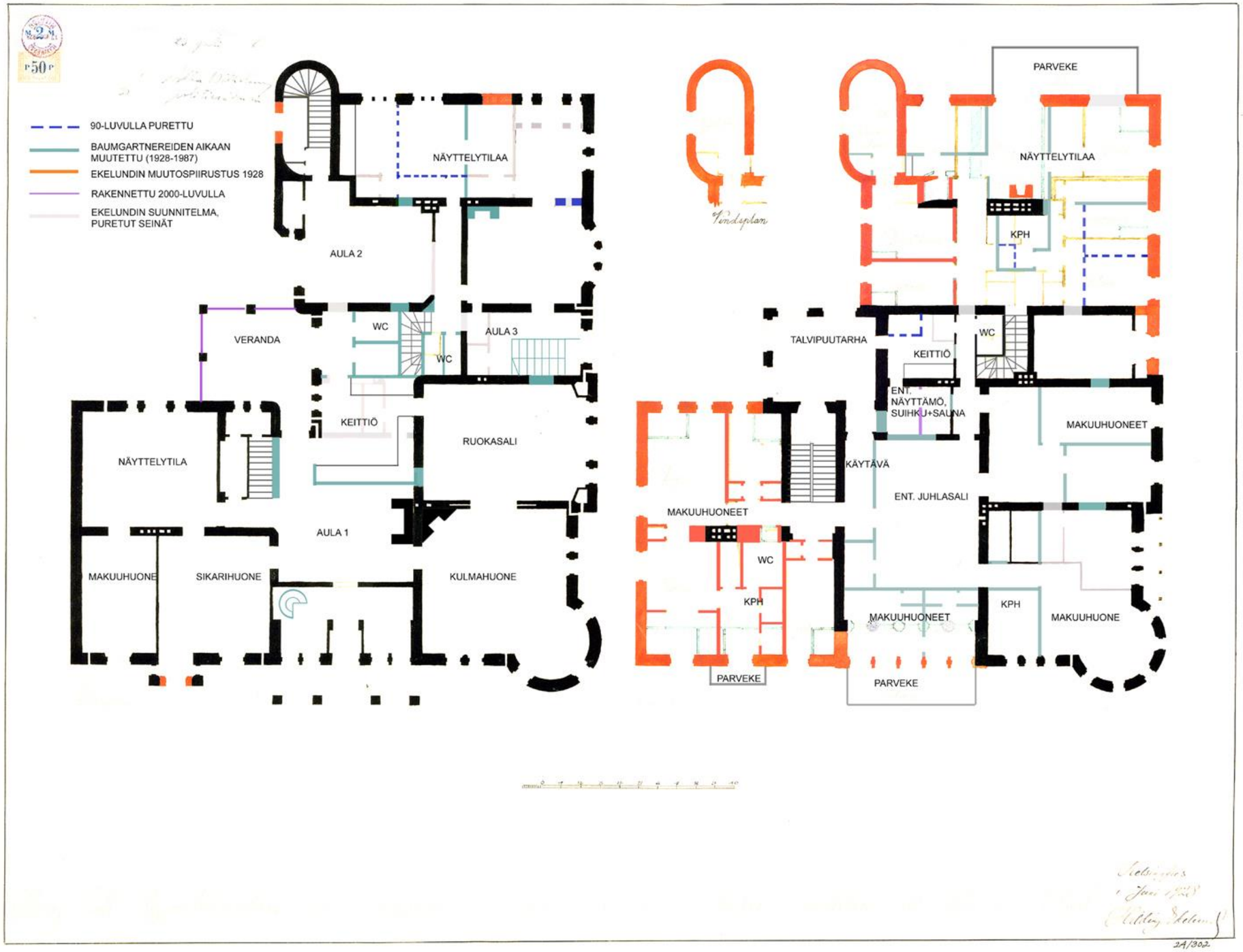

Bild 28.
Planritning för första och andra våningen, inomhus utförda ombyggnadsarbeten 1928.
Rumsindelningen i den östra flygeln bibehölls, entréhallen minskades, också festsalen ovanom hallen indelades i mindre rum. Rumsindelningen i södra flygeln (uppe) ändrades flera gånger.

Fasader

Byggnadens fasader gjordes helt om i samband med ombyggnaden 1928. Fasadens hårda puts har till största delen bevarats i särdeles gott skick. Huvudtrappan framför entrén är i Ekelunds ritningar rak, men uppenbarligen har man redan i byggnadsskedet beslutat att genomföra den hästskoformad, vilket gör den mer effektfull.

Byggnadens fönster är i huvudsak målade träfönster. Den nuvarande ägaren har till en början låtit dem renoveras, men sedan har man beslutat sig för att lägga till ett aluminiumfönster utanför befintliga fönster. Också utanför vinterträdgårdens fönster av ek monterade man aluminiumfönster. Aluminiumfönster med en målad profil är inte naturliga för byggnaden, men genomförandet är lyckat med tanke på aluminiumfönstrets profil, nyans och finish.

Huvuddörren till byggnaden jämte omgivning, fönstren och dörren på andra våningen ovanför huvuddörren samt fönstren och dörrarna som öppnar sig under balkongen mot gården är tillverkade av lackad ek och härstammar troligen från tiden för Ekelunds plan. De har inte varit särskilt utsatta för väder och har således bevarats relativt väl. Den nuvarande ägaren lät tillverka nya dörrar i stället för de andra trädörrarna i byggnaden.

Taket består av det ursprungliga, tjocka koppartaket, som genomgått ytbehandling flera gånger. Taket har läckt en aning bland annat i skiftet mellan 1980- och 1990-talet då byggnaden bytte ägare.

Också balustradräcket som löper längs takfoten är ursprungligt. Träkonstruktionen innanför räcket har ställvis murknat och man har varit tvungen att byta ut en del delar tillverkade av trä. Man har dock klarat av att bevara de patinerade kopparstolparna och det patinerade kopparräcket.

Bild 30.
Västra fasaden. I samband med ändringarna på 1960-talet gjorde man en öppning i väggen för ytterdörren i mitten. Dörren förnyades nyligen, såsom också ytterdörren till källaren.

Bild 29..
Nedanom balkongen på gårdssidan finns en dörr av ek, fönster med bågar av ek och ett aluminiumfönster.

Bild 31.
Inre hörnet mot innergården. De nuvarande ägarna har låtit glasa in den öppna verandan. Utanpå den ligger vinterträdgården. Till vänster en förnyad dörr som leder via källaren in till huset.

Gård och gårdsbyggnader

Största delen av byggnadens gård är gräsbelagd. Gården består av två plan. På det högre planet finns en vattenbassäng. Det finns ingen anteckning om bassängen i detaljplanen, men den härstammar troligtvis från den tid då fastigheten ägdes av familjen Baumgartner. Portingången till tomten finns på det nedre planet, och på samma nivå finns en gårdsbyggnad av sten samt ingången till huvudbyggnadens källare.

Gårdsbyggnaden med stenkonstruktion intill huvudbyggnaden byggdes samtidigt som Villa Lovenetzky (se bild 10). Byggnaden som till en början var L-formad byggdes senare ut och blev U-formad, men det finns inte uppgifter om när det skedde. Utbyggnaden gjordes i samma stil som den ursprungliga delen. Det är möjligt att byggnaden byggdes ut samtidigt som man installerade ett värmesystem i villan (i planen från 1924 hade man tillsatt värmeelement). I detaljplanen för 1924 framställdes utbyggnaden dock inte än. I byggnaden hade det funnits toalettutrymmen, ett stall med två spiltor och förrådsutrymme.

I ändringsritningen 1985 ändrades fasaden för gårdsbyggnaden genom att två öppningar för garagedörrar togs upp i västra fasaden, den ena på samma plats som ingången till det före detta stallet (byggmästare Heikki Ojala). Dörrarna av takskjutsportsmodell respekterar inte byggnadens ursprungliga utseende, utan försvagar byggnadens arkitektoniska helhet.

År 2001 minskade man antalet öppningar i fasaden genom att mura igen två dörröppningar (byggmästare Jan-Erik Bäckman). Det hade att göra med ändringen av värmesystem, då man bytte ut oljeuppvärme mot flisvärme.

I motsats till ritningarna finns det på den långa fasadsidan även ett annat gavelfältsmotiv vänster om det motiv som framställs i ritningarna.

Bild 32.
Bild av gården, gårdsbyggnaden till höger.

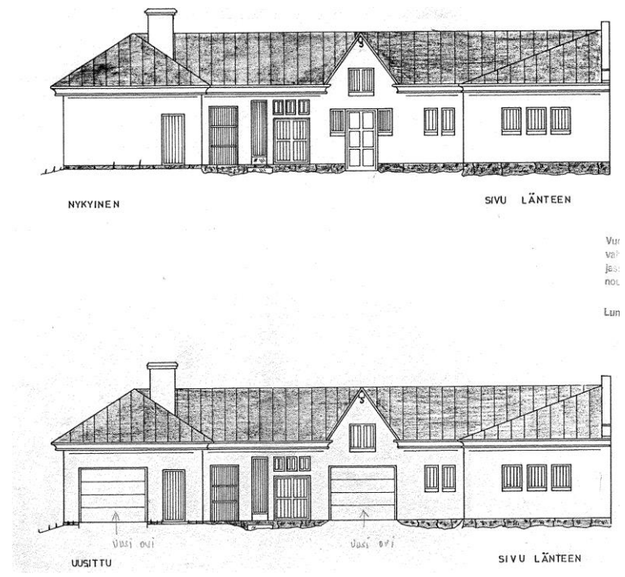

Bild 33.
Ändringsritning 1985: 2 garagedörrar, den högra placerad på platsen för ingången till det före detta stallet.

Bild 34.
Ändringar i gårdsbyggnaden 2001: för flisbrännaren gjordes en försänkning i golvet och öppningar i fasaden murades igen.

Den led för cykel- och gångtrafik som i detaljplanen löper mellan tomten för Bonga slott och dess granne vid åsen har inte anlagts och planen kommer troligen att ändras till denna del. Båda tomterna ägs av Bongas nuvarande ägare.

Riktigt vid utkanten av gården finns en liten träbyggnad som stått på sin plats före byggnadsarbetena på Bonga slott. Byggnaden var hem för den på åsen belägna kvarnens mjölnare och hans familj. I den romantiska stockbyggnaden finns en öppen veranda och rutindelade fönster med fönsterluckor. Taket är tegel, men det bakre takfallet har ersatts med plåt, eventuellt i samband med att skorstenen revs. På insidan är byggnaden fodrad med stora, kluvna stockar.

I byggnaden finns en tambur och ett rum. I tamburen finns en stor bakugn och inne i stugan en vedspis.

Byggnaden har stora rötskador på grund av vatten som kommit in via genomföringsstället för skorstenen. Å andra sidan står byggnaden i en sluttning, och på sidan där sluttningen är högre finns det nästan ingen sockel alls. Byggnaden står dessutom mycket nära den betongmur som uppförts på tomtgränsen bakom byggnaden – stockarna på den bakre sidan av byggnaden har delvis murknat helt.

Bild 35.
Träbyggnaden i bakre delen av gården.

Bild 36.
Träbyggnaden inifrån med vy mot tamburen.

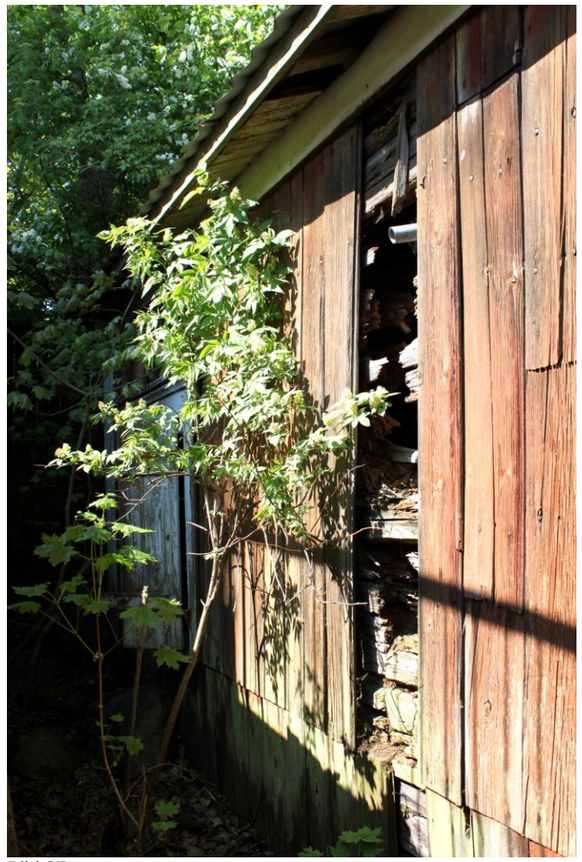

Bild 37.
Träbyggnadens bakre fasad och taket har stora rötskador.

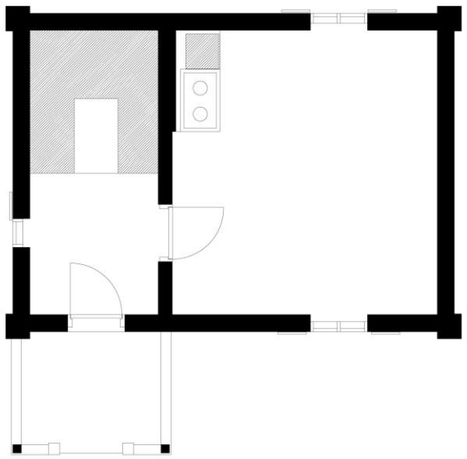

Bild 38.
Gårdsbyggnadens planritning.

3 SAMMANFATTNING

Bonga slotts historia har varit händelserik. Än i dag kan man hitta fragment som härstammar från lösningar utförda under jugendbyggnadsfasen. Man försökte tona ner dessa genom ombyggnad på 1920-talet, vilket innebar att byggnaden genomgick en kraftig ändring av stilriktning.

Till det yttre är byggnaden synnerligen välbevarad. Med sin klassiska fasad och balustrad liknar byggnaden mer ett i Finland sällsynt palats i italiensk stil än en villa. De reparationer och den renovering som gjorts har varit övervägda. Således har byggnaden ett obestridligt arkitektoniskt värde.

Ändringarna inne i byggnaden har varit många. Serierna av lokaler har lidit då stora rum delades upp i mindre. Ändå kan man hitta lokaler som nästan har kvar sitt ursprungliga utseende (1928). Särskilt bildar den nästan oförändrad bevarade vinterträdgården med sitt material och sina detaljer en helhet som ursprungligen genomfördes exceptionellt högklassigt.

Gårdsbyggnaden av sten har genomgått flera förändringar, av vilka en del inte kan anses vara lämpliga för byggnaden. Till sin allmänna gestalt är byggnaden trots det fortfarande autentisk och således värdefull.

Den äldsta byggnaden på tomten, belägen längst bak på gården, utgör ett vackert fragment uppenbarligen från 1800-talet, men är beklagansvärt svårt skadad särskilt vad gäller den bakre fasaden.

Perttu Huhtiniemi, arkitekt SaFa 7968
planerare, Lovisa stad

Källor:

Lovisa stads arkiv
Olle Sirén: Loviisan kaupungin historia
Östra Nylands tryckeri 1995, ISBN 951-9114-51-3

Mikko Teerenhovi: Loviisa – pienen kaupungin suuri menneisyys
Otavas Boktryckeri Ab 2010, ISBN 978-952-7824-4

Eddie Bruce: Loviisan kadonneet näkymät
Kirjapaino Jaarli Oy 2010, ISBN 978-952-92-7590-8

Annariitta Falck: Tutkimus Loviisan kaupungin asemakaavallisesta kehityksestä ja rakennushistoriasta sekä erään keskukseen kuuluvan alueen säilyttämisestä
Diplomarbete på Tekniska högskolans arkitektavdelning, 1964.

Helsingin Sanomat, 20.7.2003, 30.7.2005, 4.3.2017

www.nelimarkka.com

fayllar.org/

Kuka kukin oli – Wikiaineisto (fakta om kända finländare som avlidit på 1900-talet)